

Антропософски вести

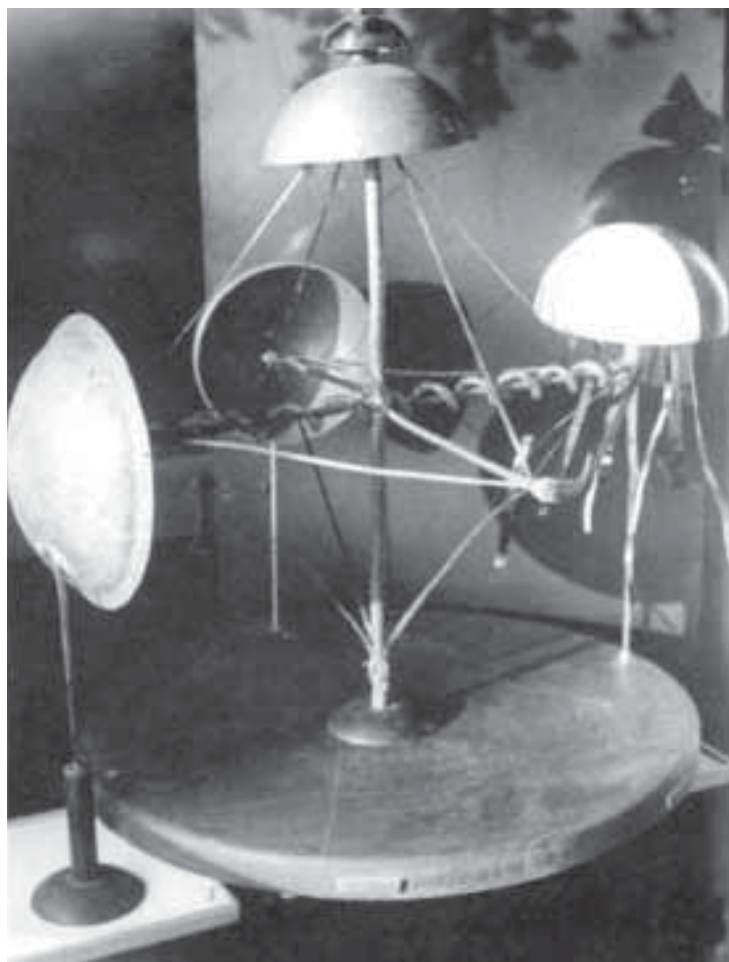
Брой 60
МИХАИЛОВДЕН
СЕПТЕМВРИ 2018 г.

ИЗДАВА СЕ ОТ АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО В БЪЛГАРИЯ

Антропософията е път на познание и себеразвитие, който обхваща сферите на философията и науката, изкуството и социалния ред, предлага духовно-научни методи за развитие на истинско осъзнаване на реалността, дава обективно обяснение за човешката и световна еволюция. Основателят – д-р Рудолф Щайнер (1861 – 1925 г.) предоставя на всяка индивидуалност в пълна свобода обективно да изследва и провери фактите, изнесени от него за видимия и невидимия свят.

СЪДЪРЖАНИЕ

2. Човекът и моралната техника на бъдещето
4. Духовната наука и технологиите
4. От Гондишапур до Силициевата долина
7. Хомункулус – втора част
10. Езотеричните задачи на Антропософското общество и тяхната реализация по пътя на Михаил
12. Валдорфският импулс в Столицата на културата
14. Валдорфски кооператив „Смело сърце”
15. Как да отстояваме себе си
16. Човешката общност – място за действие за висши духовни същества
17. Старото поколение се отвори за нуждите и идеите на младото
19. Човек открива себе си в друг човек
20. Антропософски групи в България

Модел на машината на Щрадер, изработен от Ханс Кюн по указания на Рудолф Щайнер за представления на драмата „Пазачът на прага” в Мюнхен през 1913 година.

„На техниката силите ще бъдат така разпределени, че човекът ще може пълноценно да използва каквото в работата му е нужно, в дома си, който сам си е устроил”

Рудолф Щайнер
„Пазачът на прага” - първа сцена

ЧОВЕКЪТ И МОРАЛНАТА ТЕХНИКА НА БЪДЕЩЕТО

По начина си на функциониране машините се различават принципно от оживотворените от Божествените сили организми. Днес техническите съоръжения ни изглеждат студени и безчувствени и сякаш са напълно противоположни на красотата и свършенството на природата около нас. И все пак предстои обединяване на човешките сили с тези на машините. В далечно бъдеще, на Юпитер, машините ще бъдат живи същества с образ, произтичащ от този, който хората днес им дават, но в отговаряща на бъдещето метаморфоза. Затова машините не трябва да се произвеждат само според целесъобразни критерии, тъй като на Юпитер те ще създадат едно естествено царство. То вече се създава в наши дни. Ето какво ни казва Рудолф Щайнер за човека, машините, ариманическите елементални същества и техниката на бъдещето:

Машините са напълно прозрачни за интелекта

„Машината се различава от всичко друго, с което човек има работа в своя външен живот. Моля ви да разгледате животното. Прилагайки своите научни или други познания по отношение на него – не искам да говоря за човека в настоящия контекст – ще научите много за животното, но винаги ще остава още нещо, бих искал да кажа божествено дълбоко в него; няма да можете да го изчерпите, няма да го разберете. Зад това, което мислиш за животното, винаги остава нещо непознато. Не по-различно е и при растението. Вземете кристала, прекрасните форми на кристалния свят и ще трябва да си кажете: Разбира се, човек може да разбере външното в кристалния свят, неговите форми и т.н., ако е обучен по този въпрос, но остава много, до което не може да се проникне с непосредствения, не разполагащ с ясновидски способности ум.

Да вземем машината - тя е напълно прозрачна. Знаем как се предава силата, как болът влиза в отвора, колко е голямо триенето, можем да изчислим полезния ефект, ако знаем отделните елементи – няма нищо неясно в машината, което да ни кара да си кажем: Тук има нещо, което е неразбираемо за обикновения човешки ум. Това означава много за общуването на човека с машината. Когато си стоял многократно пред хиляди и хиляди хора, които са имали работа с машини, тогава знаеш какво прониква в душите им капка по капка. Това прави общуването с машината изключително опустошително за човека - всичко, което е в машината от гледна точка на сили и взаимовръзки е ясно за човешките сетива и човешкия ум. Това е, което изсмуква сърцето и душата на хората, което прави човека сух, което прави човека нечовечен“ (GA 296)

Машините и ариманическите елементални същества

„Трябва само да си представим кои от механизмите на настоящето са съществували по времето на Орлеанската дева. Можем да кажем, че от онова време насам земята напълно се е променила в механично отношение, защото

всичко, свързано с машините, се е появило по-късно. Тези от вас, които са пътували през нощта в спален вагон, може да са имали забележително изживяване: при събуждане – а при такива обстоятелства човек често се събужда – нещо от това, което е наоколо в механизмите на влака, продължава да тропол и при сънено състояние в известен смисъл може нещо да се долови от скърцането и тракането на влака или парахода, в който сме. Причината за това е, че душата ни не е в тялото, а около тялото и че преминава в тези механизми.

Не само при такива извънредни обстоятелства сме въвлечени в кипежа на нашето време. Може да се каже, че машинният живот се простира и навън на полето и ние винаги сме поставени вътре в този механичен живот на времето. В сънно състояние душата ни се разтваря във всичко, което е механизъм. Такива механизми сме построили ние. Механизмът, който ние сме построили, обаче е нещо съвсем различно от природата навън, която е създадена от елементалните духове. Когато сме навън, например в гората, където всичко е създадено от природните духове, ние сме в съвсем друга среда от средата на механизмите, които ние сме създали. Защото какво правим, когато това, което сме взели от природата, сглобим механично в машина или уред? Ние не сглобяваме само частите на машината. Поради това, че сглобяваме части на материята, ние всеки път създаваме възможност ариманично-демонично същество да се обедини с машината. При всяка машина, при всеки механизъм, при всичко, което в това отношение спада към днешния културен живот, ние създаваме изходна точка за демонични елементарни духове, за слуги на ариманически натура. И като живеем в обкръжението на машини ние живеем заедно с тези демонично-ариманични елементарни духове. Ние се изпълваме с тях; изпълваме се не само със скърцането и тракането на механизмите, а с това, което съдържа нещо разрушително за нашия дух, за нашата душа.

Забележете – при подобни поводи често съм правил такава забележка – това, което казвам, не е критика на нашата ариманическа епоха. Защото така трябва да бъде: да позволим навсякъде да проникват демони и ние да бъдем заобиколени от демони. Това е заложено в развитието на човечеството. И трябва да го признаем за необходимо, ако разбираме същинския импулс на духовната наука, а не да възхваляваме тези, които казват: Трябва да се пазим от демоните, трябва в уединеност да си изградим колония така, че да нямаме нищо общо с тези демонично-ариманични елементарни духове. Това никога не е било смисъл на моите изложения, напротив, винаги съм казвал, че това, което ни носи необходимостта на развитието, трябва изцяло да се приеме, че не бива да се подвеждаме към бягство от света. Но трябва да се разбере, че нашата епоха е предназначена за това, околната ни среда да бъде все повече проникната от демонични натура и ние все повече да се сблъскваме с това, което механизира нашата култура. Една такава епоха изисква нещо съвсем друго от това, което е изисквала епохата, призовавала към действие Девата от Орлеан.“ (GA 157)

Срастване на човека с машината

„Петият следатландски период трябва да реши проблема как човешките настроения, движението на човешките настроения, могат да се пренесат като вълнови движения върху машините, как човекът да бъде поставен във взаимовръзка с това, което трябва да става все по-механично и все по-механично. Затова преди осем дни тук ви обърнах внимание върху това, по какъв повърхностен (формален) начин се приема това механизирани от една известна част от земната повърхност. Приведох ви пример как по американския начин на мислене се прави опит да се разпростре механичното над самия човешкия живот. В такива случаи е налице волята за обединяване на човешката сила със силата на машините. Тези неща няма да се разминат, те ще дойдат. Касае се само за това, дали в хода на световната история те ще бъдат поставени на сцената от хора, ангажирани по безкористен начин с големите цели на земното съществуване, или от личности, които ги използват за егоистични или групово егоистични цели. За това става въпрос. В този случай не се касае за „Какво“ – то със сигурност ще дойде; касае се за „Как“ – как ще се овладеят нещата. Защото това просто е заложено в смисъла на земното развитие. Свързването на човешкото същество с механичното – това ще бъде голям, значителен проблем на бъдещето.

Аз често обръщам внимание и в публични лекции, че съзнанието на човека е свързано с ограничаващи (изчерпващи) сили. Два пъти казах в публични речи в Базел: Ние умираме вътре в нашата нервна система. Тези загасващи сили стават все по-силни. И ще бъде установена връзка между замиращите в човека сили, които са сродни на електрическите и магнитните и външните сили на машините. Човекът ще може в известна степен да въведе своите намерения, своите мисли в силите на машините. Все още неразвити възможности в човешката природа ще се разкрият и ще въздействат върху външните електрически и магнитни сили.”(GA 178)

Моралната техника на бъдещето

Когато антропософията достигне такова ниво, че да навлезе в нашите училища, ще се случи нещо друго. Тогава ще се знае кои движения при човека са правилни за неговото здраве и цялостното развитие на обмяната на веществата и кои - вредни. Тогава ще дойде времето, в което работата ще се нагажда според човека. Днес работата се нагажда според машините. Днес човекът трябва да се движи така, както са определили хората, измислили машината. По-късно ще се разбере: Не това, което идва от машините е най-важното, а човекът. Затова трябва да има само такива машини, които са съобразени с човека.

Но за тази цел е необходимо следното: трябва да се разбере, че сърцето не е нещо механично, а се настройва според човека. Тогава и за външната машина ще може да се намери принципа, по който да бъде конструирана така, че да се регулира според човека. Наука, която по най-удобен начин описва сърцето като някаква помпа в кръвообращението на човека, няма скрупули да създаде машина, към която да се настройва човекът. С този неправилен възглед

в науката е свързано цялото ни фалшиво социално положение. И затова трябва вече да се разбере, че е необходимо да има правилно мислене за човека; тогава може да започне и един правилен социален живот. Докато се счита, че сърцето е помпа, дотогава хората няма да могат да се настройват правилно и във външния живот. Едва тогава, когато се разбере, че невидимият човек стои по-горе от сърцето си, че той е този, който движи сърцето си, хората ще започнат да настройват машините спрямо човека. Трябва да започнем да съзнаваме това. (GA 350)

„Дори най-крайното, най-безчувствено техническо развитие е насочено към една съвсем определена цел. Този, който днес има предчувстващи представи за бъдещето на техническото развитие, знае, че в бъдеще цели фабрики ще функционират индивидуално според това, кой ръководи фабриката. Убежденията и принципите ще навлязат чрез него във фабриката и ще се предадат на начина на работа на машините. Човекът ще се срасне с обективността. Всичко, което можем да докоснем, ще носи все повече в себе си отпечатъка на човешкото същество. Ще дойдат времена, в които ще имаме един неподвижен механизъм и когато пред него застава човек, който знае как да извърши различни движения с ръце, въздушните трептения, предизвикани от движенията му, ще задействат двигателя, настроен за тези знаци.

Национално-икономическото развитие ще придобие такъв облик, че външните патенти и други подобни ще бъдат напълно изключени, защото това, което е залегнало в тях, ще бъде заменено от това, за което говорех току що. Затова пък ще бъде изключено всичко, което няма никакво отношение към човешката природа. По този начин ще може да се предизвика нещо напълно определено. Представете си един много добър човек в бъдеще, човек, стоящ на особена висота на човешките принципи, какво ще може той? Той ще конструира машини и ще определя знаците за тях, които ще могат да се изпълняват само от хора с неговата нагласа, т.е. които също са с добри намерения. Хората, които са с лоши намерения, ще предизвикват със знаците съвсем други трептения и машината няма да работи!” (GA 172)

Но такива отрицателни естетически чувства към дизайна и шумовете на машините не винаги са оправдани. Човек например се чувства обезпокоен от шума на улицата. Усещанията, обаче често са натоварени от предразсъдъци: машините правят шум, а не музика. Въпреки това, шумът на града може да предизвика и усещания за красота. Далечният шум от движещи се автомобили може да бъде измамно подобен на морския прибой. Само защото знаете, че това са автомобили, звукът се възприема като грозен шум.

Красотата на комбинацията от звуците на машините и техния дизайн засега се получава само случайно - или в измисленото очакване на поетите. Художествената работа на човека завършва с архитектурата и планирането на градско пространство.

Отделните шумове като бучене на климатична инсталация, тракане на вентил, бръмчене, виене и съскане на кухненски уреди могат да бъдат комбинирани и с други звуци от природата като капене, шумолене на листа на терасата

и лай на куче и да се свържат в едно цялостно естетическо събитие.

Едно подобно изкуство, съзнателен художествен дизайн на съоръженията и тяхното включване в естествения свят за постигане на една обща художествена творба е само в началото, най-вече в архитектурата. Изкуството е призвано чрез участие в машиностроенето и чрез създаване на машинно-

художествени произведения да обогати естетическото чувство на хората. Машините на бъдещето няма да правят шум. Те ще правят музикални концерти и ще бъдат красиви: те ще бъдат включени в цялостното художествено произведение Земя. (GA 350)

Превод от немски: Агенция „Валера”

ДУХОВНАТА НАУКА И ТЕХНОЛОГИИТЕ

Природата започва да се създава отново от собствена си същност. Нейната най-висша част – човекът – се променя. Първоначално по непохватен начин човечеството създава отново земята, учейки се от опита и заблужденията си. Изкуството на занаятчията е главният израз на тази съзидателна сила. В бъдеще човекът ще произвежда живи, чувствателни механични създания и ще се сраства все по-тясно с тях. Симбиозата човек - машина, започваща в наше време, един ден ще бъде пълна. Ако човечеството създава грозни, разрушителни машини, нашият свят ще бъде отблъскващ и зъл. Но ако човекът създава привлекателна, морална техника, нашият свят ще бъде място на красота. И двата варианта са възможни. Как можем да създадем привлекателна, морална техника? Какви принципи трябва да ни ръководят при това, какви методи трябва да прилагаме?

Ние вече сме в епохата, когато тези проблеми възникват в ежедневието. Днес ние сме изправени пред въпроса: как трепетите на човешкия душевен живот да бъдат предадени на машините по правилния начин? За решаването на този въпрос трябва да помним, че има основно два различни начина, по които хора и машини могат да бъдат „споени”:

– чрез механика – с помощта на чувствителни механизми, настроени за ритмичните жизнени сили на душата. Механизмът ще бъде напасван към човека, който ще запази пълната си свобода;

– чрез електроника – с помощта на електромагнитни уреди, съгласувани със силите на смъртта (Todeskräfte) вътре в нервната система. Човекът се напасва към машината. Душата попада под робството на ариманическия двойник.

Когато Рудолф Щайнер говори за техниката, при всяка възможност изразява загрижеността си, че човечеството ще тръгне по втория път. Той предвижда възникването на дигиталната електроника и се старее да разясни нейната истинска същност и вътрешен потенциал на слушатели, които в онзи момент едва ли биха били в състояние да разберат какво има пред вид:

„Все още неразкрити сили в човешката природа ще се разкрият, сили, които действат върху външните електрически и магнитни сили.”

Компютрите и цифровата електроника общо взето са първата крачка в тази посока. От духовна гледна точка използваните в механиката и в електрониката сили са противоположности. Моралната технология почива върху по-нататъшното развитие на механиката, която конструира чувствителни вибрационни механизми, които са в състояние да реагират на ритмичните жизнени процеси на човешкото сърце и човешкия бял дроб.

Пол Емберсон

Anthro-Tech News, бюлетин на Института за изследване на приложението на духовните науки в технологиите

ОТ ГОНДИШАПУР ДО СИЛИЦИЕВАТА ДОЛИНА

„От Гондишапур до Силициевата долина” е произведение в два тома, написано от основателя на антропософския институт „Анротех” Пол Емберсон. В книгата се разглежда малко позната област, свързана с предвиденото от Рудолф Щайнер създаване на морални машини, в противовес на съществуващите до сега ариманични технологии, в които елементалните духовни същества са заменени от ариманични такива.

В трети век Ману основава християнска мистична школа в Гондишапур. След смъртта си той събира около себе си Заратустра, Буда и Скитианос. Четиримата решават мъдростта на Бодисатвите постепенно да преминава в човечеството с оглед на правилното му развитие. Последващо събитие е декрет, с който Юстиниан закрива гръцките философски школи. Последователите им отиват в Персия и основават академия в Гондишапур. Междувременно съчиненията на Аристотел се превеждат от сирийски на арабски ,

но се добавят и текстове с користни намерения. Членовете на академията развиват визионерство и го съчетават с логиката на Аристотел. Щайнер казва, че тогава Сорат дава на разсъдъчните им души знания, които Съзнателната душа ще има едва двадесет века по-късно – в 26 век. Днес влиянието на академията се проявява в атеизма и в науки като астрологията, физиката и математиката. Целта на Сорат е да елиминира Азовото съзнание на човека чрез отричането на Духа. Отговорът на Духовния свят е идването на Мохамед. Така ислямът побеждава Гондишапур. Учените му бягат в Багдат при Харун Ал Рашид и съветника му. След смъртта им, в девети век се провежда среща между тях, Аристотел и Александър. Последните двама предлагат постигнатото в академията да се предаде чрез Архангел Михаил, но чуват отказ. По същото време в 869 г. в Константинопол, пак под влияние на Сорат от тричленното човешко устройство се премахва Духа.

По-късно, през 16 век, Харун Ал Рашид се преражда като Френсис Бейкън, който твърди, че знанието е сила, с която може да се сътвори земен рай. Изобретява се двоичен шифър на азбуката за кодиране на кореспонденцията на английския крал. В 20 век същата двоична система ще се използва в компютърните технологии.

Стигаме до изобретяването на парната машина в средата на 19 век. На 19.1.1913 г. в една лекция Щайнер казва следното: „Още с парната машина Бог предава на Ариман материалната еволюция на Земята. Този факт, като експлозия на бомба, би трябвало да разтърси душите ни!“ Ариманичните елементални същества, които инспирират изобретенията, влизат в машините. Целта на Сорат е да унищожи Аза на човека и да го превърне в робот. Антропософите ще създадат морални технологии, но въпреки това ариманичните елементи ще съществуват до края на седмата култура и ще доведат до войната на всички против всички. И двете технологии са необходими. Още от сега започва разделянето на човечеството на две раси: егоистична и алтруистична.

В шестата култура, славянската, човек ще прониква със съзнанието си и ще контролира магнетизма, а в седмата – атомното ядро. Тогава Земята ще е автономно функциониращ електрически апарат, а егоизмът ще доведе до войната на всички против всички. Това действие на Ариман е необходимо, но за да не се случи по-рано трябва добрата раса чрез не себичност да развие моралните технологии. Чрез тях част от човечеството няма да пострада от войната „по начин, който не трябва сега да се разкрива“ – казва Щайнер. Според Пол Емберсон компютърната технология дойде по-рано и по неправилен начин, защото моралната технология закъсня, а от нея зависи увеличаване числеността на добрата раса.

Но да се върнем в нашето време. Четиринадесет годишната Елена Блаватска прочита книга на Булвер Литън и отива при него в Англия. На желанието и да бъде негова ученичка той отговаря, че кармата и изисква да отиде в Индия. Така се полага началото на Теософското общество. По-късно, по поръка на Щайнер, Гюнтер Вахсмут ще преведе книгата на Литън „Врил – силата на идващата раса“. Тя ще бъде полезна за създаването на моралните машини. От така наречения „Врил“ се интересува и Хитлер, като изпраща експедиции в Индия и Антарктида.

Малко преди края на 19 век Джон Кели (1827-1898) демонстрира в Америка два вида машини, работещи с неизвестна до тогава резонансна технология. Блаватска отделя на този факт цяла глава от първата си книга. Според нея

граф Сен Жермен анонимно дава съвети на младия изобретател и след 40 години машините са изработени. Започва серийното им производство, но за негова и на обществото изненада, те не работят. Обвиняват Джон Кели в мошеничество и той умира в бедност.

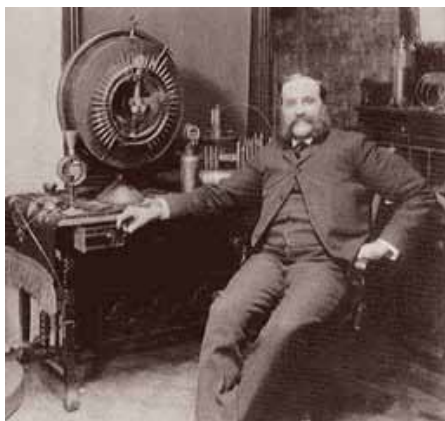
На 02.01.1906 г. и около месец след това Рудолф Щайнер казва, че вибрациите, които карат машините да работят са причинени от етерното тяло на Джон Кели, който дори не бил напълно съзнателен за високия си морал.

През 2003-2004 г. работих в биодинамично стопанство в Америка, фермерът на което беше инженер с интереси в същата област. Оказва се, че има около три хиляди изобретатели, които знаят за Джон Кели, за „Врила“, за казаното от Щайнер и се опитват да разработят резонансни машини. Започва се издаване на ежемесечно списание. Освен работата в малки фирми и гаражи, с изследвания в тази област се занимават и секретни военни лаборатории на водещите държави в света. Използва се и постигнатото от австриец Виктор Шаубергер, принуден от Хитлер, а по-късно и от американските военни да продължи разработването на изобретенията от него имплозивни технологии. Той отказва.

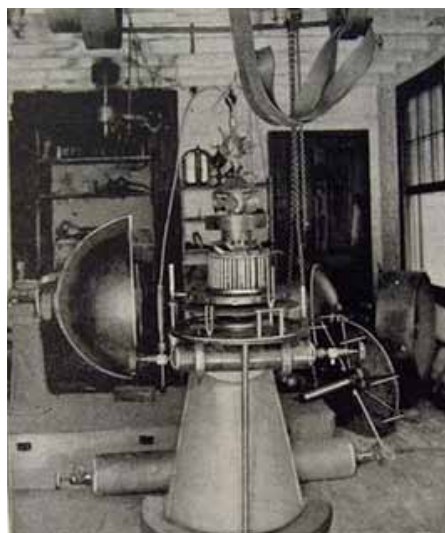
И така, Щайнер взема Джон Кели за прототип на Щрадер в мистериите драми. Нещо повече, за четвърта сцена от третата драма, Щайнер дава чертеж на д-р Оскар Шмидел за модела на моралната машина, над която работи. Оказва се, че само една фирма в Щутгарт е в състояние да се справи с трудната техническа задача. Само театрален реквизит ли е тя? По време на репетициите, Щайнер казва, че е жизнено важно технологията на Щрадер да се разработи в следващите 20 години (1933), когато етерното ясновидство ще се развие по естествен начин. Вероятно той, подобно на граф Сен Жермен би ръководил проекта, ако не беше започ-

ната Първата световна война и икономическата криза след нея.

Единственият, който тогава се интересува от модела е 24 годишният Ханс Кюн. Той не смеел да пита Щайнер за повече подробности, но направил скица. След войната в Щутгарт се основава институт за практическа работа в областта на физиката, химията и др. По препоръка на Щайнер там се прави нещо като пружина – сребърна нишка, около 0,1 мм, навита на 100 намотки, с цел изучаване на етерното тяло на Земята в сутрешните и вечерните часове. Оказва се, че тя реагира дори на човешките жестове, а вибрациите и биха могли да се усилят. Според Ханс Кюн проектът е дълъг и скъп и институтът се закрива. Апаратурата се премества в

Джон Кели в своята лаборатория

Половината от по-късната версия на сферичната машина за етерни сили на Кели в ъгъла на работилницата му във Филаделфия (1896 г.)

сградата на парното на Гьотеанума. Докато Щайнер е жив, само трима души успяват да говорят с него за машината на Щрадер: двадесет годишният Пфайфер, който учи за електро инженер, двадесет и седем годишният юрист Гюнтер Вахсмут и двадесет годишният Пол Шилер. Щайнер обяснява на Пфайфер няколко начина за наблюдаване на влиянието на човешките етерни вибрации на физически и биологични процеси. Заедно с Вахсмут експериментират вакуумна тръба за електрически разреждания. Цветът и се променя, а Фарадеевите тъмни пространства се преместват, когато тръбата се приближава до различни части на тялото. Коментарът на Щайнер е, че това е предизвикано от човешкото астрално тяло, работещо със силите на смъртта. Казва също, че това е индикация от Духовния свят че експериментите трябва да спрат. Пфайфер пита: „Как да се продължава в бъдеще?“ Отговорът е: „Когато валдорфското образование е достатъчно разпространено, тричленният социален организъм съществува в някои антропософски институции, а моралът на изследователите е достатъчно висок, тогава може да се продължи. Но ако искаш да продължиш сега, трябва да отидеш в Америка, където магнитното поле е по-силно.“ Пфайфер отива в Спринг Вили. Предполага се, че там му е помагал д-р Рубен Климер – гранд майстор в „Братството на Розата и Кръста“ в Квакер таун, Филадельфия. За съжаление Пфайфер умира рано – през 1961 г., но в частни разговори е споменавал за постигнати резултати.

Интересно е, че по време на Коледното събрание на 31 декември 1923 г. Щайнер споменава в своя лекция, че ако разполага с 50 до 75 милиона франка, за десет години би могло да се разработи машината на Щрадер. Днес това са около един милиард евро. Такава сума е дадена от Европейския съюз на Политехническият институт в Лозана, Швейцария, за да разработи за десет години (2013-2023) изкуствен мозък!?

Когато авторът на двете книги Пол Емберсон, заедно със своя приятел Тициано Перантони посещават семейството на Ханс Кюн, починал през 1971 г., роднините му предоставят модела, направен от него по собствен чертеж за представленията на драмите през 1928 г. Моделът е в разглобен вид, но със снимка.

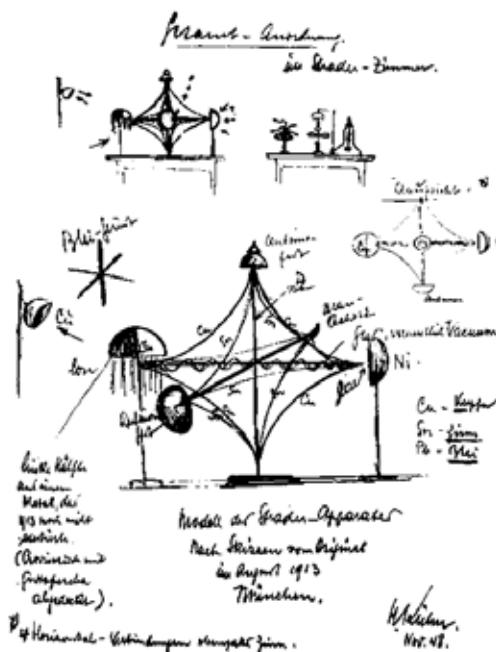
През 70-те години Бодо Хампрехт и Манфред Шмит Брабант правят модел по скицата от 1928 г. Според тях, неизвестният за науката метал, необходим за модела е хафниум, но информацията им е съмнителна. После Брабант става генерален секретар на Антропософското общество. В няколко лични разговора ми е споменавал, че разработването на моралната машина на Щрадер е най-важната задача на Антропософското общество и той самият би искал да се включи, но няма свободно време.

Около 1980 г. Пол Емберсон получава от Шилер папка с няколко скици и инструкции от Щайнер за изследвания с „чувствителни пламъци“ и за още два метода. Шилер засиява от радост, че най-после някой се интересува от темата. Предупреждава, че Георг Унгер, който е ръководител на физико-математическата секция е забранил заниманията с резонансни технологии. По-късно Емберсон и Перантони говорят с шефа на архива на Гьотеанума Пол Белман, който ентусиазирано ги подкрепя. Разказва им за изследванията на Шахбергер, но казва още, че му е забранено да дава информация и материали по темата. Докато разговарят, пристига ежедневната поща, в която има голям плик без подател. Пол

Белман го отваря от любопитство, лицето му замръзва за известно време, след което им казва: „Този плик е за вас“. Когато, сядайки в колата отварят плика, намират оригиналните чертежи на машината на Щрадер и още няколко съпътстващи механизма. Коментарът им е, че няма по-силно нещо от идеята, на която времето е дошло. Въпреки опозицията на Унгер, на 15.05.1989 г. в присъствието на ръководителя на швейцарското Антропософско общество се полага основният камък на института Антротех. Подарена им е сграда. Първата цел на института е създаване на морални технологии в хармония с духовната природа на човека, основани на антропософията на Рудолф Щайнер. На второ място трябва да се изследва ефекта на влиянието на електромагнитните полета върху човека и живите организми.

През 1992 г. се провежда среща със секционните лидери на Антропософското общество, на която институтът е признат за важна част от практическите инициативи. От 2003 г. сътрудниците на института имат обща медитация. Според Емберсон неизвестният от чертежа на Щайнер метал е моно кристален силиций. Направен е сценичният модел. Членовете на Антротех медитират върху липсващите указания и подробности. Построен е хидропневматичен вакуумен пулсиращ двигател. Д-р Ландер от Веледа казва, че по указание на Щайнер, първата стъпка към машината на Щрадер е да се направи механизъм, въртящ се едновременно в трите оси на пространството. В института се разработва вариант, който да работи. След девет месеца медитация, предвтрешния поглед на Емберсон, се появява механизмът. Много се пише за него. Наричат го Хармогира. Вибрациите му се управляват от законите на музиката., но по-важното е, че е в резонанс с човешкото етерно тяло. Много посетители го потвърждават, усещат, че има нещо свещено.

Открит е филиал на института в Шотландия. Издава се и списание. Посетителите стават твърде много. Налага се ограничаване на броя им, за да остане време за изследвания. Съществуват и критики, че за 25 години, все още не

Скица на апарата Щрадер, направена от д-р Оскар Шмидел

е сътворена работеща машина, но да си припомним, че на Джон Кели са били необходими 40 години. Щайнер също казва, че за целта трябва много пари и двадесет години интензивна работа. Работещите в института се надяват, че валдорфските учители ще разкажат на децата за работата в института. Така след университетското си дипломиране някой от студентите биха могли да работят в института. Сечът сее, но трябва и добра почва.

Според Пол компютрите не са машини, а същества с двоична основа, намираща се под влиянието на зодия Близнаци, а Силициевата долина е Ариманична школа за изкуствен интелект. Не е случайно, че компанията Apple, чието лого е отхапана ябълка, продава първия си компютър за 666 долара. Използват се духовни сили по материалистичен начин. В годината 1998 (666х3), се случват две важни съ-

бития: компютри започват да програмират други компютри и е направена първата стъпка за компютърно стимулиране на медитация, която ще доведе до предвиденото от Щайнер ариманизирано ясновидство (без морални предпоставки). Разбира се, тези „ясновидци“ ще спорят помежду си, защото всеки ще вижда свои субективни неща.

И накрая, преди две години Пол Емберсон умира без да довърши третия том на „От Гиншапур до Силициевата долина“. Липсващите около 10 % са написани от сътрудниците му. Вероятно книгата вече е издадена на немски език. Френското антропософско списание я нарече „манифест“

Днес, за нас остава надеждата, че този „манифест“ не е написан напразно.

Йордан Димитров

ХОМУНКУЛУС

Под ръководството – или изкушението - на Мефистофел Фауст преминава през това, което ни е познато от първата част на поетичната творба. Той е преминал през всички фази на стремежа към познание, опознал е всички мъки на този стремеж и е преживял тежка човешка вина. Във втората част на творбата Гьоте го представя като изтръгнат от обичайните представи. Фауст не трябва да получи възможност да се върне в света чрез обичайното съзнание и с всекидневните сили на своята душа се стреми да се издигне от всичко, което е преживял. В началото на втората част на творбата виждаме нощ, т. е. замъгленост на съзнанието на Фауст. От духовните светове в него навлизат сили, които не осъзнава веднага, но за които Гьоте намеква, че ще действат в душата на Фауст, където се намират вечните сили, за да може Фауст да продължи пътя си. В съня му говорят духове, Ариел и други. Затова той отново чувства „пулса на живота“ да бие и „отново жив“ може да започне житейската борба. – Искам да пропусна всичко останало и да посоча само това, че от него се иска да извика образите на Парис и Елена - най-красивата жена. Фауст иска да види Елена и по описанието на Гьоте се разбира, че и самият той също има това желание.

Какъв образ е Мефистофел? Той се представя като духовно същество, което иска да държи човека в чисто външния материален свят, в естественото съществуване. Мефистофел е напълно духовно същество, той е този, който отрича духовния свят за човека и пред човека. Пред Мефистофел Фауст трябва да настоява да му даде възможност да проникне в онези сфери на съществуването, където действа вечно-духовното на Елена. Мефистофел може само да даде на Фауст ключа към този свят; защото това е светът на майките, на пра-вечните сили на духовното съществуване, онзи свят, в който управляват вечните душевно-духовни сили. И във втората част на „Фауст“ се започва разговор, при който едни срещу други се изправят действително духовно-научните принципи на Фауст и отричането на тези принципи от Мефистофел, който представя света, в който Фауст иска да проникне, като небитие (нищо). – Но Фауст му отвръща:

„В твоето нищо аз се надявам да намеря вселената!“ За Мефистофел светът, в който Фауст иска да проникне, е небитие. Фауст среща в царството на майките първоначалния образ, т. е. вечното на Елена. Той не е достатъчно зрял, за да застане срещу него. Не искам да засягам всичко, което се случва, а само едно: Фауст не е толкова чист, колкото трябва да бъде човек, стремящ се да се изправи срещу духовното. Той се приближава към Елена като към материално, плътско явление и последствието е, че той е парализиран от Елена. Съзнанието му е отнето поради изпълнения му със страсти живот. При парализата възниква сънят му, който го води в царството, в което е живяла Елена.

Така възниква за Гьоте големият въпрос: Как може поетично да продължи животът на Фауст? Гьоте не е символист; той е реалист, макар и духовен реалист. И в него възниква въпросът: Фауст трябва да може да се изправи пред Елена като човек, т. е. така, както тя е живяла като човек; тя трябва следователно да слезе в царството на хората, трябва да се възплъти и Фауст да може да я срещне като човек: как би могло да стане това в духовно-реалистичен смисъл?

Тогава се сеца за изследването, което правел преди; защото той пише тази сцена през двадесетте години на 19. век. Но това, което е изследвал като духовна наука в своята младост, се проявявало все повече и повече. Затова втората част на творбата е много по-зряла, и това накарало някои учени да смятат втората част за жалък продукт на стария Гьоте, тъй като не я разбирали. За Гьоте въпросът бил: как мога да оползотворя моите духовно-научни изследвания, за да отведа Фауст там, където трябва да се търси духовното на Елена? Тогава си спомнил за това, което чел в труда на Парацелз „De generatione rerum“: за „Хомункулус“. В него Парацелз пише как може да се произведе образ на чисто естествен човек така, че човек да може наистина да го вижда. Би било твърде дълго да се спираме подробно на това, което Парацелз пише, дори само поради обстоятелството, че на нас днес въобще не са ни достатъчни изложенията на Парацелз. Аз искам да се спра на въпроса повече в стила на съвременната духовна наука, а не върху това, което

е представил Парацелз. Той говори за това, че могат да се смесват различни вещества и да се обработват по методите на тогавашния свят. По времето на Парацелз не е било толкова важно как се смесват веществата, как се разлагат и образуват нови съединения, а това, че човек е стоял пред тях и оставял нещата да влияят върху душата му. А действието на тези процеси е предизвиквало нещо в човешката душа; предизвиквало е ясновидство, което днес се постига с други средства. И тогава е видян онзи образ, който описва Парацелз, който наистина е една парадигма на човека, човече, но само светещо, без тяло, невъплътено. Основното, по смисъла на днешната духовна наука е това, че чрез смесване и изпаряване се е стигало до онова състояние на съзнанието, при което Хомункулус е ставал видим, което е имало значението, за което говорих.

Така Гьоте, стъпвайки на това, което е чел от Парацелз, си казал: Този Хомункулус е същество, стоящо между свръхестественото и материалното по такъв начин, че човек може да го свали от пра-вечното във физическо-сетивния свят, което действа в човека като сила, но самото то не е въплътено.

И Гьоте оформя Хомункулус като поетичен образ. Първоначално той описва учен от такъв вид, за който в духа на Фауст може да се каже: търси жадно съкровища и се радва, ако намери дъждовни червеи. Такъв учен представя Гьоте в лицето на Вагнер, образ, който действително е идеал за съвременните хора, които търсят съкровища и се радват, ако открият законите на дъждовните червеи.

След две страници се появява образът на Вагнер.

Първо, защото наред с кни-

гата за Фауст, има и книга за Вагнер; и освен това по времето на Гьоте е съществувал и един забележителен мъж, който се казвал Йохан Якоб Вагнер. Той твърдял, че ако по определени методи се смесят вещества в епруветка, ще се получи малко човече. От тези два образа – от книгата за Вагнер и от Йохан Якоб Вагнер – Гьоте създава образа на Вагнер от поетичната творба. И така възниква образът на онзи Вагнер, който смесва вещества в своята реторта и чака да се появи „доброто човече“, Хомункулусът. То не би се появило така просто. Нито в ретортата на Йохан Якоб Вагнер, нито в тази на Гьотевия Вагнер би възникнало нещо, което да е човек, или което някой, смятащи се за модерни учени, си представят, че е човекът, ако в процесите не се намеси Мефистофел, ако на заден план не действаше духовната сила на Мефистофел. И така в ретортата на Вагнер се появява едно чисто духовно същество, светещо, което обаче иска само да се въплъти, на което не му липсват духовни качества, а реално действащи такива – същество, което разглежда материалистичния мироглед като човека:

Не му липсват духовни качества,

но му липсва много действието.

Досега само стъкленицата му е придавала тежест,
но той би искал да е въплътен.

Хомункулус иска също да се въплъти, но той е същество, което живее само в духовното. Защото тези, които търсят „действителното“, поставят едно коварно абстрактно понятие. Но Вагнер не може да вярва в нищо друго, освен че действително е предизвикал създаване. Той стои пред стъкленицата и вярва:

Ще бъде! Масата става по-бистра!

Свръх-създанието е все по-истинско!

В литературата за Фауст това място днес все още е толкова малко понятно, че хората си мислят, че става дума за „убеждение“, нещо като признание. Гьоте обаче е имал предвид свръх-създание в смисъла на „свръхчовека“ на Ницше.

Фауст втора част. Лабораторията на Мефистофел
Постановка в Гьотееанума 2012 г.

Този Хомункулус се оказва наистина същество, което принадлежи на духовния свят. Защото той веднага се нахвърля по странен начин върху самия Фауст. Фауст живее в мечтания за древна Гърция. Хомункулус е ясновиждащ. Той вижда всичко, вижда, че Фауст сънува. Защо? Защото той е от духовния свят, не е роден във физическия свят. Човек го носи в себе си като сила. Там Хомункулус губи своята абстрактност. Защото Хомункулус, човекът, както са го измислили напр.

Лудвиг Бюхнер и други, съществува като духовно същество и в духовния свят е същество с ясновидски способности. Това обаче човек като Лудвиг Бюхнер не би предположил. Поради това Хомункулус действително би могъл да бъде водач в област, където Елена трябва отново да се въплъти и да се появи пред Фауст. Но за тази цел Хомункулус трябва първо да придобие силите, намиращи се във физическата природа - като се остави настрана всичко друго.

Като притежаващо ясновидство същество, Хомункулус е водач на Фауст в „класическата Валпургиева нощ“. Там той получава съвети от древните философи, от Талес и Анаксагор, а също и от Протей, как той, който иска да се въплъти, на когото не липсват „никакви духовни качества“, но затова пък му липсва много от „осезаемо действителното“, може да постигне естествено съществуване. Само ако материалистите или монистите биха искали да разберат: как може това, което си фантазираме, да стигне до естествено съществуване? Протей съветва Хомункулус да премине през всички светове на природата. Чудесен е съветът на Гьоте, в който

става въпрос за преминаването през растителния свят:

Зеленее се и ароматът ми харесва! „Зеленее се” пресъздава активния свеж живот на усетения в действието растителен свят. На Хомункулус се казва: по този път той може да достигне само до момента, в който се стига до ставането на човек. Той е посредник между физическото и вечното. Когато се преминава към раждане, той трябва да се втурне в естествените сили, трябва да се издигне в чисто космическите елементи. Затова на Хомункулус се казва: Премини всичко това, а „за да стигнеш до човека трябва време”:

*Не се стреми към по-високи места:
Защото като станеш човек,
с теб ще бъде свършено.*

Колко чудесно отговаря това на мисията, която има Хомункулус при ставането на човек; защото едва след като стане човек, той ще се претопи напълно в човешката природа. Затова му се казва: Остани тук, не се стреми към по-висши места. Думата тук трябва да е „Orten”. Преписващият текста е направил грешка. Тази част на „Фауст” съществува само в препис и тъй като Гьоте е говорел с франкфуртски акцент, писарят вместо „Orten” е чул „Orden” (орден), а модерните коментатори на Фауст смятали, че древният Протей е говорел за „ордени”, една от най-нешащните идеи, промъкнала се в литературата за Фауст.

Великолепно е описано преминаването на Хомункулус в елементите, където трябва да възкръсне Елена и да се появи пред Фауст, за да се обедини нейната вечност със силите, идващи от елементите и тя да може чрез това да встъпи в земното съществуване. Сирените казват:

*Какво радостно чудо избистря вълните ни,
които се разбиват една в друга?
Така блести и се люлее и свети:
телата, те пламтят по нощния път,
и наоколо всичко е обхванато от огън;
Нека господства Ерос, който започва всичко!*

Това означава: Когато чрез това, което на земята се нарича любов, Ерос, човек преминава от вечно духовното в земното съществуване, това за ясновидското схващане се проявява във вълни, в големи вълни. Под „големи вълни” се има предвид духовното значение. Затова се казва:

*Да живее морето! Да живеят вълните!
Обхванати от свещения огън;
Да живее водата! Да живее огънят!
Да живее странният авантюрист!
Да живее лекият въздух!
Да живеят тайнствените гробници!
Бъдете прославени всички вие,
елементи четири!*

Т. е. Хомункулус като такъв сега се разтваря в елементите, а Елена се появява в трето действие. Така Гьоте по поетичен начин е използвал образа на Хомункулус. В очите

на Гьоте Хомункулус е онова нещо в човека, което води едно чисто механично съществуване, управлявано от чисто механични сили. Но човекът затова е най-висшето звено на земното творение, защото в момента, в който тези сили влязат в него, те се разтварят. Каквото човекът в действителност не е, това той може да бъде в представата си. Това е свободата на човека – че той може да си представи картина на своя идеал и че, въпреки че носи в себе си вечното духовно-душевно, което преминава от един живот в друг, а между смъртта и новото раждане съществува в един духовен свят, той може да пренебрегне духовно-душевното, да не се съобразява с него и може да си представи: аз съм само едно същество, състоящо се от чисто естествени вещества и сили. И тогава ще може да живее по един определен начин.

Във времето, което теоретично създава материализма, което теоретично мисли по посочения начин, не е чудно, че в цялото му житейско поведение има нещо, което отрича вечно-духовното и нарича естествен човек точно това, с което се запознахме под формата на Хомункулус. Трябва да има известен стремеж, импулс за специално развитие на силите на Хомункулус; тогава човек ще има вкус към мироглед, който разглежда Хомункулус като човек.

Беше в началото на шестдесетте години на 19. век; тогава се появи в психологията странно разбиране. Психологията винаги е вярвала, че по отношение на душата хората не са навлезли много, че те не искат да знаят нищо за душата и признават само чисто физическото. Тогава се появи понятието „наука за душата без душа”, т. е. желанието е да се изследват подробно явленията на душевния живот, удоволствие, радост, тъга и т.н. Това са „случаи” казват; но към самата душа никой не се обръща. – В природата на Хомункулус е да отрича душата; ако виждаме в Хомункулус истинския човек, то тогава не трябва да признаваме душата, защото той не се съчетава с душата. Време, в което е могъл да възникне девизът „Психология без душа”, време, в което се казва: човекът е само това, което може да се опознае в обичайните, свързани с нервната система сили, такова време ще показва в повечето от неговите хора черти на Хомункулус.

Тогава у поета може да възникне мисълта: Какво би било, ако поставя огледало пред времето и му кажа: представи си какво би произлязло от тебе, ако вярваше, че произхождаш само от чисто естествени сили и закони. Да си представим поет, който приема сериозно девиза „Психология без душа” и си казва: Хората не само са казали това, а и живеят по този начин. Искам веднъж да представя човек, който отговаря на образа, който те си представят. Те не знаят, че той е такъв, какъвто изглежда (като какъвто въздейства). Но аз искам логически да си представя, какво би могло да стане от образа на модерните материалисти или монисти.

(следва продължение)

Рудолф Щайнер
Берлин, 26 март 1914

Превод от немски: агенция „Валера”

ЕЗОТЕРИЧНИТЕ ЗАДАЧИ НА АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО и тяхната реализация по пътя на Михаил

Антропософското общество е призвано да стане носител на етерния Христос, благодарение на духовната работа на неговите членове. Целият му живот може да се разгледа от тази гледна точка. Разглеждайки бъдещето на Обществото от тази грандиозна перспектива, неговите членове могат да разберат, че те биха могли да получат силата, с която да се справят с поставената им задача. Рудолф

Щайнер свързва началото на етерното пришествие на Христос с тридесетте години на 20 век, а за пълното му разгръщане той посочва период от около три хиляди години. Освен това говори за новата кармическа мисия на Христос, която ще продължи до края на земното развитие.

В лекция от 7 октомври 1911 г. Рудолф Щайнер казва: „Също както в началото на нашето летоброене в Палестина на физически план се е разиграло едно събитие, в което най-съществена роля е изиграл Христос, събитие, което е имало значение за цялото човечество, така и в течение на 20 век, в края на 20 век, ще се случи отново едно значително събитие, не на физически план, а във висшите светове, именно в онзи свят, който ние наричаме етерен. И това събитие ще има също толкова основополагащо значение за развитието на човечеството, колкото и събитията, протичащи от Палестина в началото на нашето летоброене... Това събитие не е нещо друго, а приемането на определена мисия от Христос във Вселената в името на човешкото развитие, в по-висш смисъл от преди. Христос става господар на кармата в развитието на човечеството.” (GA 131)

Ако размислим върху това, че при основаването на Антропософското общество, Рудолф Щайнер е поставил пред неговите членове като най-важна задача да работят над възвръщането на кармата в порядък, за да възникне постепенно на Земята свободно от карма общество, тогава можем да оценим тази задача в нейния мащаб и спиритуална перспектива.

„Какво обединява членовете на Антропософското общество? – казва Рудолф Щайнер. – Обединява ги това, че те трябва да въведат ред в своята карма!.. Да, това е необходимо, за да се обръщаме навсякъде към кармата, към реалната карма, към изживяването на реалната карма. Това е космически лъч, който за познаващия явно преминава през антропософското движение: възстановяването на истината за кармата – но вече в смисъла на Христос в Неговата нова кармическа мисия. С това е свързано много, което е както съдба на отделните членове на Антропософското общество,

така и съдба на цялото Общество.” (GA 237). В този смисъл могат да бъдат разбрани много предишни конфликти в Антропософското общество, които независимо от цялата им дълбока трагичност, могат да се възприемат като неделима част от този голям път, водещ към споменатата тук цел.

Преди всичко, от тази гледна точка можем да погледнем в нова светлина на всички кармически лекции, които Рудолф Щайнер е започнал да чете още на Коледното събрание, защото те образуват основите на познанието за това, че хората могат постепенно да станат сътрудници на Христос като господар на кармата. Ако тук се замислим над това, че Рудолф Щайнер е определил като своя собствена задача изследването в тази област, ще стане ясно колко дълбоко и същностно е била свързана антропософската му дейност с подготовката за приемане на това задължение чрез Христос в себе си.

Поразително е, че по-късно самият Рудолф Щайнер е посочил, че още в 1902 г. след неуспешния опит да осъществи „практическите упражнения в кармата” вътре в основаната отново немска секция на теософското общество, той е трябвало да чака още двадесет години, за да започне да се занимава с тази централна тема в своя жизнен труд по време на Коледното събрание. В една от кармическите лекции самият той си спомня за това: „Още тогава (1902 г.) аз исках да въведа това, което трябва да се случи сега. Защото то трябваше да започне да действа наистина езотерично, след повече от двадесетилетна подготвителна работа. По този начин, в Дорнах можеше да се състои Коледното събрание, на което в Обществото встъпи езотеричното, а сега може да се присъедини и дадената езотерична съставна част, която беше замислено да бъде внесена в Обществото тогава.” (GA 240)

Онова, което се е случило през 1902 г. поради неразбирането на хората, е предоставило възможност на определени ариманически духове да завземат и да отнемат шанса на Рудолф Щайнер да съобщи много по-рано на света тези кармически истини. Самият той говори за това в своите кармически лекции: „Това изобщо не са нови неща. В окултизма не е прието още днес да се съобщават неща, които са открити едва вчера. Не, това са стари неща, които бяха преживявани по същия начин, по който аз ви представих. Но към тях се присъедини и това, което демоните не позволяваха да бъде изказано по-рано. Сега те трябваше да замълчат.” (GA 240)

Без съмнение, кулминацията на самите кармически лекции е описанието на кармата на Антропософското общество, както самият Рудолф Щайнер нарича своята тема. В тези лекции се говори за това, че е съществувала група хора, която в продължение на векове е вървяла заедно с Михаил, намирайки се между смъртта и новото раждане. Тази група е взела участие в неговата свръхсетивна школа и космическия култ. На тези ученици е открита слънчевата карма, с което им се влива вътрешна сила за преодоляване на тяхната минала лунна карма. Благодарение на това те са успели съвместно

да основат на Земята новото кармическо съобщество, което трябва да стане осъзнат инструмент на съвременната реалност на Христос като господар на кармата. Когато Антропософското общество постигне тази задача, възложена му от Рудолф Щайнер и започне да търси възможности да я осъществи, само тогава то може да удовлетвори собствената цел на своето ново основаване през 1923 г.

В Медитацията на Основополагащия камък, която принадлежи към спиритуалните основи на Всеобщото антропософско общество, са посочени еднозначно двата аспекта на съвременната Мистерия на Христос. В това изречение има две обръщения към съществото на Христос и два пъти е споменато Неговото име. Първото указание се намира в началото на макрокосмическия откъс на втората част:

„Защото Волята на Христос управлява обкръжението, Благославяйки душите в мировите ритми.” (GA 260)

Тези думи посочват директно дейността на Христос като господар на кармата, чиято воля действа в духовната аура на Земята, като внася ред в кармата и се открива в „мировите ритми”, към които се отнася и великото странстване на човека през реда на инкарнациите. По този път нишките на съдбата се сплитат и нанизват с помощта на Христос така, че изравняването на личната карма може да служи за най-висшето благо на човечеството. Тогава човек се научава да работи над своята карма по нов начин, свободно и от добра воля, така че тя се преобразува от желязна необходимост в милост, която човек преживява като идваща от Христос.

Друг аспект на съвременната реалност на Христос е посочен в четвъртата част от Медитацията на Основополагащия камък.

*Божествена светлина,
Христос-Слънце,
Серей нашите сърца,
Просветли нашите глави!*

Тук става дума за издигането на духовния Христос-Слънце в душите на хората, които са преобразили своите сърца и глави и са привели във вътрешна хармония и съзвучие онова, което е абсолютно необходимо за просветването на новото ясновидство, водещо към преживяването на етерния Христос.

Последователността на думите „сърце-глава” насочва към потока на етеризираната кръв на Христос в човека, който благодарение на съединението с потока на етеризираната кръв на човека, течащ паралелно в същата посока, довежда и до възприемане на етерния Христос. Но за да могат тези

два потока да се съединят в човека, той трябва да „снабди” етерния поток на своята кръв с духовнонаучни познания, което е да им донесе истинско сърдечно одухотворение.

Рудолф Щайнер описва това със следните думи:

„Човешкото развитие върви по-нататък и за нашето време е важно, човекът да се научи да признава, че му е нужно да приема духовнонаучното познание и постепенно да въодушевява онова, което тече от сърцето към мозъка, за да носи разбиране на антропософията. В резултат на това човекът ще може да приеме онова, което започва да се постига от началото на двадесети век: в противоположност на физическия Христос от Палестина съществува етерният Христос.” (GA 130).

Другата задача на Антропософското общество се състои в това, то да стане такова място на света, в което хората ще могат да приемат в себе си антропософията така, че техните души, въодушевявайки се от съвременното познание за духа, да се изпълнят с истински ентузиазъм. Това може да стане, ако отначало хората здраво обхванат силите на главата с интензивно и ясно мислене, а след това ги пуснат в своето сърце, за да осъществят там съединението на двата потока. Такова е истинското михаелическо познание, водещо днес хората към Христос. „Епохата на Михаил започна. Сърцата започват да имат мисли; въодушевлението излива вече не мистически мрак, а носената от мислите душевна яснота. Да разберем това, означава да приемем Михаил в своята душа.” И когато човек достигне това, ще намери също и съзнателния подход към сферата етерния Христос, която единствена е съразмерна на Духа на нашето време. Защото това е ”свързване с Михаил, благодарение на което той също намира пътя към Христос”.

Описаните езотерически задачи на Антропософското общество, които се реализират само на пътя на Михаил в служене на етерното пришествие на Христос и в съединение с Христос като господар на кармата, говорят колко силно е прозрял Рудолф Щайнер бъдещето на обществото още при неговото основаване във връзка с най-важните духовни събития на нашето време и действащите в тях същества. В този смисъл той самият с всичките си сили е търсел осъществяването на тези задачи. Затова Антропософското общество следва да остане вярно на завета, даден му от Рудолф Щайнер от духовния свят.

Сергей Прокофиев
Превод: Веселина Велкова

Архангел Михаил – икона от Андрей Рубльов

О, Михаил,	дай ни ясен поглед за лъжа и истина,
редиците на твоето войнство са все още малобройни.	дари ни с чувство, стоплено от любов и с голяма смелост за добри дела.
Запали в сърцата ни ентузиазъм към теб за спасението на човечеството!	Позволи ни, в смирение, да бъдем твои воини.
Прогони гордостта от нашето същество,	

Герхард Райш

Валдорфският импулс в Столицата на Културата Необходимостта, през която преминахме

Кристина Димова, съмишленик в клуб „Приятелите на валдорфската педагогика Пловдив“. Работила във валдорфско училище, а сега сътрудничи в Даскало Творителница. „Търсач на истината“

Посвещавам тази статия на валдорфските колеги, с които животът ме срещна в града на тепетата, на малката колегия от дами с доблестни сърца, създатели на Клуб „Приятелите на Валдорфската педагогика в Пловдив“.

Всичко започна през октомври 2012 година, когато духовният промисъл ни събра на Обучителен семинар, организиран от Сдружение „Валдорфска педагогика за деца, родители и учители“ в град Варна, съвместно с Холандския колеж „Хеликон“, град Лайден. Обучение, което всички сме очаквали с години.

Още след първата ни семинарна среща обединихме своите импулси в обща работа за развитието на Валдорфската педагогика и в Пловдив. В тези наши първи стъпки и дела вдъхновението е било невъзможно, дори себеизгарящо. Започнахме регулярни работни срещи, на които обсъждахме възможностите за създаването на валдорфска градина или училище. Образът на бъдещото школо бе така жив пред нас, че ни даряваше с вяра, сила и смелост. Изпълвахме себе си и нашата малка общност със „силите на фантазията“.

Създадохме фейсбук-страницата Клуб „Приятелите на Валдорфската педагогика в Пловдив“. Организирахме представянето на нашата неформална валдорфска педагогическа група пред пловдивската общност. По покана на столичния антропософски кръг „Изис-София“ посетихме единствените действащи тогава валдорфски училище и детска градина, обменихме опит с училищната родителска инициатива в София. Дни след това се състоя неформална среща със заинтересовани родители и учители от Пловдив, на която обсъдихме идеята за Валдорфската педагогика като алтернатива на сегашното образование. Само след седмица, за наша радост, на поканата ни откликна и учител Ваня Митинска, която пристигна в Пловдив за едномесечен семинар, на който сподели как успешно прилага валдорфските методи в работата си с деца в държавно училище. Още по-голяма надежда и увереност ни донесоха срещите с Радослав Радев, който с голяма доброжелателност и търпение ни въвеждаше в Антропософията... Търсехме нашия път напред, осланяйки се на „усетът към истината“.

В онези дни малката ни колегия от дами с доблестни сърца извървяваше заедно своите първи стъпки: Елена Демирева, Юлия Николова, Здравка Андреева, Диана Миленкова и аз Кристина Димова започнахме да проучваме възможностите за сдружаване. Така обединени в делата си бяхме тогава! Събирахме се в общността, но така и не успяхме да осъществим единодушно идеята за активно действащо сдружение.

След Рождество започнаха азовите разногласия по кой път да поемем. В следващите години в различни малки инициативни групи продължихме своите начинания. Към неформалната ни група по-късно се присъединиха и други колеги: Пепа Стамболджиева, Лиляна Иванова, Елена Митева. Всички завършихме Варненския валдорфски обучителен семинар с плеяда от холандски преподаватели, които освен че ни предаваха своите знания и опит, ни учеха да търсим вътре в себе си, в историята си, във фолклора, във Възраждането, в литературата ни мъдростта на дедите ни. И в това търсещо преживяване да претворим валдорфския импулс за Българско Валдорфско училище. Включихме се

в хоспитации към различни холандски валдорфски училища – безценен практически опит. Организирахме творчески работилници, разговори с родители, лекции на валдорфски учители, участия в местни фестивали, отбелязване на годишните празници, ателиета в държавни училища. Присъединяваха се нови приятели към клуба. Години, изпълнени с много събития и срещи, които носеха в себе си силния импулс на Валдорфската педагогика. Уви, общностният

ни импулс бавно гаснеше. По Йоаново време на 2017 година, бе организиран и последният ни празник под наслов „Малка билка съм в полето“. Вътрешно предусещахме, че имаме нужда от духовно-душевно лечение, за да изострим „чувството си за душевна отговорност“.

Назад в миналото стоят като завещание за нас срещите, които други търсещи души преди нас са осъществявали. Групата на Елена Даскалова в Пловдив, заедно с актрисата Цветана Денкова, подкрепяни от преминалата прага Вера Гюлгелиева и последващите антропософски събирания, организирани от Радослав Радев. Богато наследство, което Пловдив пази в себе си.

Само месеци ни делят от три, наглед различни събития. През 2019 година Валдорфската педагогика ще празнува своите първи сто години от развитието си на Земята. В България ще се отбележат близо две отминали декади. А Клуб „Приятелите на Валдорфската педагогика в Пловдив“ ще навърши своите първи седем години, откакто валдорфският импулс живее в нашите сърца. Време, изпълнено с вдъхновение, молитви, разочарования, учителски семинари,

безброй срещи, идеи и планове. Смели дела и непрестанни пречки вътре в нас. Но всеки един от нас живее в стремление – дали на полето на държавните училища, или трупайки опит в родителски кооператив, прилагайки методите на Валдорфската педагогика у дома, или извървявайки първи стъпки в превода на валдорфска литература.

А догодина хилядолетният град, преминал през пъстри многообразни опитности, ще заживее в своя нов образ – като Европейска столица на Културата. Една културна столица без Валдорфско училище, сто години след като индустриалецът Емил Молт се обръща с молба към Рудолф Щайнер да създаде училище за децата на работниците. Ние знаем

от принципите на Антропософията, че когато вземем осъзнато решение да свалим и съворим във физически облик една духовна идея, тогава на земен план започват да действат определени сили – както закрилящи, така и възпиращи. Това е естественият ход на нещата. И все пак с лека тъга, обръщайки поглед назад към нашите първи седем години и питайки се дали можехме да се справим

по-добре, препрочитам отново следния пасаж от книгата „Необходимост и свобода в мировите процеси и човешките действия“ на Рудолф Щайнер: „Когато не успяваме в нещо и после изпитаме неприятно чувство от факта, че съответното действие се е оказало неуспешно, тогава истината е тази, че неприятното чувство се корени в егоизма: Всъщност аз съм искал да бъда един по-добър човек, един човек, който би могъл да свърши нещата по-добре. Ето къде се крие егоизмът. И докато този егоизъм не бъде изтръгнат заедно с корените, дотогава изживяването, свързано с нашата понататъшна душевна еволюция, не може да има онова дълбоко значение, което то би трябвало да има“. И понататък: „Някой, който все още не е стигнал до обективност спрямо миналите факти и събития, той не може да ги вижда в тяхната обективност и поради тази причина не може да извлече от тях онова, от което душата му се нуждае.“

Като резултат от всички човешки и мирови процеси, през които минаха различните валдорфски инициативи в България, се стигна до онова, от което душите ни наистина се нуждаят, а именно Първата национална среща на валдорфските учители и инициативи, която бе проведена през май тази година в Стара Загора, по инициатива на детска школа „Изида“. Срещата, която ни донесе нови перспективи.

Ще си позволя да цитирам Радослава Ангелова, която описа новосъздадената група на Валдорфската общност в България по следния начин: „Тази група има за своя цел да обедини Валдорфските инициативи и техните сподвижници в общност, която да подкрепя членовете си и всички

тези, които работят в България за осъществяването на идеите за истинското, здраво и обгрижващото растящия човек образование така, както Рудолф Щайнер е завещал на хората. Тук споделяме нашите стъпки, идеи, действия и всичко, което ни вълнува в общия път към Валдорфското образование в България. Работим заедно за създаването на детски градини и училища в цялата страна и подкрепяме всеки, който има конкретна идея в тази насока. Работим за сплотяване и хармония на Валдорфската общност в България и за привличане на хора и конкретна помощ за Валдорфските инициативи в България. Работим за ума и сърцата на всеки възрастен и всяко дете в България, за да можем да спасим човешкото в хората и да помагаме да растат деца с идеали, които да променят света.“

С благодарност към всичко, през което минахме и преживяхме, нека в бъдещите ни свободни действия се ръководим от следното мото, дадено ни от Рудолф Щайнер в края на последната лекция на „Общото човекознание като основа на педагогиката“:

*„Изпълвай себе си със силите на фантазията,
Имай смелост за истината,
Изострай чувството си да душевна отговорност.“*

Кристина Димова

В изумрудения залез

В изумрудения залез на живота
вече нищо не изгаря до болка
и без пощада,
вече нищо не заслепява
мъдрия поглед на мисълта –
няма искри
и игра на отблясъци –
до полуда –
само тиха светлина струи
от мекия седеф на хоризонта –
в изумрудения залез на живота
бяла звезда трепти...

Даниела Добрева

Разходка привечер

Дълго слушах птиците как пеят,
после пях тихичко с тях,
после дълго мълчах –
те изпращаха слънцето –
аз посрещах себе си...

От ръба на безкрая

Дълго виках от ръба на пропастта –
думите ми не достигаха до теб –
вятърът отнасяше гласа ми надалеч –
тогава не знаех, че една твоя дума
може да ме пренесе отвъд...

Даниела Добрева

Валдорфски кооператив „Смело сърце“

Тази есен в София отваря врати валдорфски кооператив „Смело сърце“. Ние сме група родители, учители и съмишленици, които работят за осъществяване на създадената от Рудолф Щайнер педагогика. Стременията ни са насочени към сформиране на общност, която да подкрепя и развива тази антропософски-ориентирана педагогика в България. Черпим своето познание и вдъхновение от изучаването на духовната наука на Рудолф Щайнер, от своя собствен опит по пътя на познанието, в работата с децата и във взаимодействието между хората.

Нашето виждане за педагогиката

Изворът на Валдорфската педагогика е духовната наука Антропософия, създадена от Рудолф Щайнер. Тя поставя педагогическото изкуство върху познанието за човека като тяло, душа и дух, и обхваща развитието на човека на Земята в седемгодишни цикли.

В първия седемгодишен период можем да проследим развитието на детето от раждането до въстъпването му в училищна възраст. Това е времето на изграждането на неговото самостоятелно (независимо от майката) физическо тяло. В този етап, когато детето за пръв път влиза в досег със света около себе си, то все още се изживява като едно цяло с него. Затова и неговото първо занимание, в чието настроение преминава този първи етап, е подражанието. Детето несъзнателно възпроизвежда всичко, което възприема около себе си. То подражава както външно чрез своите действия, така и вътрешно, по пътя на изграждане на своите органи. Тук е ролята на примера, който детето получава от хората, които го заобикалят и от средата, в която расте. От значение е както външният пример, който дават хората, обкръжаващи детето, чрез своите действия, така и вътрешният пример на тяхната същност и стремежи.

В този смисъл и моралното възпитание, което има стойност за детето, е чрез пример, без поучения. Това развива в него склонност към добро.

Така, подражавайки, детето по естествен начин следва чрез жизнените ритми на своя организъм природните и космически ритми на своето обкръжение и на Вселената. Тук отново може да бъде поощрена тази неговата естествена склонност чрез ритмичната организация на неговото ежедневие. Това е от една страна програмата за деня, организиран от повтарящи се занимания в определено време всеки ден. Всичко това допълнително допринася за спокойствието и сигурността на детето, което знае коя дейност след коя следва.

Ритъмът на седмицата пък откриваме в различните занимания, отредени за всеки ден от седмицата: понеделник - рисуване с акварелни бои, вторник - работа с вълна, сряда - моделиране с восък, четвъртък - месене на питки, петък - разходка в гората.

А най-всеобхватният ритъм е този на годишния кръговрат. С него се свързваме, като преживяваме образите и настроеността на годишните празници и сезоните.

Други ритми, които по най-непосредствен начин детето преживява, са редуването на будност и сън, ритъмът на храненето по едно и също време от деня, както и редуването на концентриращи и разпускащи занимания. Например: свободна игра, след която следва организираната дейност за деня и закуска, после отново свободна игра, после следва организирана ритмично-музикална игра (хоровод) и подредане на играчките, след това свободна игра на двора, после обяд и следобедна почивка, а следобед - пак свободна игра. Допълнителната, но не по-малко съществена роля на редуването на концентриращи и разпускащи дейности, е в деликатното въвеждане в живота на детето на границите и очертанията, характерни за видимия физически свят, в който сме включени. Така помагаме на детето малко по малко да намери мястото и формата на своето същество сред очертанията на заобикалящия го свят. А давайки му свобода в художествените занимания и в играта, ние му предоставяме възможността да осъществи себе си според своите индивидуални заложби.

Може да се каже още много за следващите седемгодишни фази на израстващия човек, за развитието на сетивата и за ролята на естествените материали, които обогатяват сетивата, но засега бихме оставили това на Вашето собствено търсене и интерес.

За контакти: <https://www.facebook.com/braveheart.bg>

Радослав Радев

Роден от слънцето,
отгледан от звездите,
изпратен от небето,
освободен от земята.
Ти поразяваш дракона,
отблъскваш неговата сила.
Надолу трябва той да слезе,
най-долу в мрака.

Роден от небето,
отгледан от духа,
избран от Христос,
ти призоваваш човечеството,
ти даваш верния знак.
Извисява се човешката душа,
нагоре, от мрак към светлина.

Ийвлин Кейпъл

КАК ДА ОТСТОЯВАМЕ СЕБЕ СИ

„О, човеко, себе си познай
и ще познаеш Вселената и
Боговете“.

Надпис пред храма на
Аполон в Древна Елада.

Живеем в свят, изпълнен
с фалш, манипулации, неисти-
на, откровени лъжи, сугестия,
които се сипят от всякъде – от
меди, интернет, книги, филми

и пр. Как да опознаем и отстояваме себе си, да сме себе си - като личности, като уникални индивидуалности? Как да сме в хармония с духовния поток и културата на днешната Златна епоха, когато водач на човечеството е Архангел Михаил? Той донесе на хората слънчевата космическа интелигентност. И всеки човек по своя воля може да възприеме тази интелигентност и така да одухотвори себе си.

Но в нашата епоха се разгаря мощна борба между доброто и злото. Тогава как да запазим вътрешната си свобода – свободата на мисълта, за да отстояваме себе си?

За себепознанието.

За да се опознаем и разберем себе си, нужно е да отделим 15 – 20 минути всеки ден в определено време в самота и мълчание, на някое тихо място. Правим си самооценка към какво се стремим, накъде сме тръгнали, какви цели имаме. Необходима е дисциплина, постоянство и търпение. Винаги можем да намерим време да оставаме насаме със себе си. Това вглъбяване за самоопознаване се започва с пълно отпускане и спокойствие. В началото се казва молитва, или медитация, а може и да се прави на фона на тиха любима музика. Важна е концентрация на мисълта, човек да бъде честен със себе си, да не се самозалъгва с илюзии, да преценява точно постъпките си, действията си, чувствата си. Всеки човек в течение на живота се променя, учи се, израства като личност. И отново трябва да се самоопознава, за да отстоява себе си всеки ден. Собствената оценка дава възможност човек да се стреми да овладява страсти, гняв, нетърпение, отрицателни емоции, страх, отчаяние. Стремим се да запазим спокойствие, равновесие. Всъщност всеки човек се изгражда сам чрез своите мисли, чувства и действия, чрез това, какво е научил и придобил като знания, опит и преживявания. Как прилага наученото, уменията, способностите си и таланта си? И дали не ги пропилява с бездействие, пасивност и липса на инициатива? Нужно е при самооценката да се изхожда от трите космически закона, вечните идеали за човека. Първият е истината – да мислим и говорим истината. Истината в наука, образование, култура.

Вторият е да ценим и се възхищаваме на красивото, хармоничното в човека, в природата, в различните изкуства и художествени творби. Третият е да правим добро, спазвайки моралните ценности. Във всяка дейност, каквото и да правим, то да е полезно и добро за хората. Да извършваме

всичко с обич, с любов. Да се стремим към съвършенство във всяка работа. Съвестта ни е мярката, с която оценяваме постъпките си. При малките деца, под влияние на сили от духовния свят, тези космически закони са вложени в тях – те интуитивно знаят, че светът е добър, красив и всичко, което им се казва е истина.

Преглед на деня

Вечерната ретроспекция е друг важен метод за самоопознаване и самопреценка. Вечер преди заспиване се прави преглед на събитията, преживяни през изминалия ден и то отзад напред - от вечерта до сутринта. Оценяваме постъпките, действията си; какво добро или лошо сме направили; какви грешки сме допуснали, имали ли сме съдбовна среща; какво ново сме научили или правили за първи път. Това ни помага да се стремим да поправи грешките си, да мислим в правилна посока, да се стремим да овладяваме гняв, страсти, да търсим равновесие. Самопознанието всеки ден ни помага да се поправяме. Защото човек се учи от грешките си цял живот и се стреми да не ги повтаря, учи се да отстоява себе си, да запази вътрешната си свобода от обсебване; да си поставя цели и системно да ги изпълнява. Учението е път на развитие, но то трябва да е подходящо за реализация на нашите търсения, способности по най-добрия начин, да не ни е наложено принудително.

Годините на старостта могат да са благословение

Човек има време не само за самопознание, но и за реализиране на способности, умения, опит и талант, които разкрива сега чрез преценка на възможностите си. Не бива да се оставяме да ни завладява безсмислено убиване на времето с вредни навици и безполезни мисли и действия. Желанието за постоянни развлечения представлява бягство от духовната ни същност. Това е време за усъвършенстване и развитие в област, която допада на душевните качества на личността. Например духовно образование, гледане и възпитание на деца и внуци, учене на чужд език, курсове за изучаване на някаква нова дейност, любимо хоби и пр. Така старият човек се чувства удовлетворен, спокоен, даже щастлив, ако е изградил своята цялостност, завършеност и продължава да се учи на нови неща. Чувства се полезен – твори, създава, може да бъде себе си. Личността събира богатства за душата си, които не се губят, а се натрупват и проявяват в следващото прераждане на нашата индивидуалност, на нашият Дух /Аз/, който е вечен. Истината ще ви направи свободни“ казва Исус Христос. Но какво е свобода? Свободата е външна и вътрешна. Външната свобода е национална, религиозна, икономическа, политическа, свързана с правата на отделни социални групи и пр. Тя се изразява в протести, борби, революции, войни и др. Това е борба за справедливост, равнопоставеност, отстояване на права. Външната свобода е изключително важна за всички. От нея зависи еволюцията на човечеството. Известен е идеалът

за външна свобода – „Братство, равенство и свобода“. Вътрешната свобода е индивидуална – тя зависи от човешкото мислене. Само в мислите си човек е свободен. Ако човекът е обсебен и се подчинява на чужда воля, сугестиран, или дрогиран, не е свободен. Личността е свободна да се изявява чрез своята работа, професия, творчество, със своите способности, умения, таланти. Важно е как изгражда своето виждане за света, своят мироглед. Има ли духовно познание за двата свята – материален и духовен, или е ограничено само за материалния? Стреми ли се към идеалите на човека – да мисли истинно, да цени красотата и хармонията, да върши добро? Как човек да отстоява вътрешната си свобода – свободата на мислите от изкушенията на демоничните сили? Защото нашата душа е арена на техните нападения. След 1879 година Архангел Михаил със своето войнство победи демоничните същества в Космоса и те бяха свалени на Земята. Като невидими сили те се вмъкват в човешката душа и я съблазняват с изкушения. Едните демони наречени Сатана или Ариман обсебват човека и го подтикват да бъде отдаден само на материалния свят в единствен живот на Земята. Техните изкушения са: властолюбие, финансова власт, сребролюбие, национализъм, шовинизъм, заблуждения, демагогия, догматизъм, консерватизъм, страх, омраза, завист. Другите демони наречени Дявол, Луцифер ни изкушават да се откъснем от материалния, земен свят и да живеем само за духовния свят. Те ни подтикват към анархия, бягство от отговорност, илюзии, неизпълними мечти, гордост, егоизъм, изкуствено разширение на съзнанието чрез наркотици, различни религиозни секти и пр. И двата вида изкушения водят към злото. Но на човека е дадена свободата да избира между добро и зло. Да отстоява своята мисловна свобода, да не позволява да бъде обсебен, подчинен, направляван. Необходимо е да се пази равновесие в живота. Може да се използват модерните технологии на земния живот, които са плод на ариманичните същества, но да не се допуска завладяване от тях. Също човек може да твори в изкуството, където са приложими творческите импулси на фантазията,

под влияние на луциферичните същества, но да не се отказва от земния живот и да прилага духовното познание в него. Човек трябва да има познание за духовния свят. Тогава той отстоява себе си като истински цялостен и свободен. Да не се поддава на манипулации и внушения, да брани вътрешната си свобода чрез самовъзпитание, развитие на добродетели и морални ценности, да изгражда пълноценен мироглед, обхващащ и двата свята. Духовната наука антропософия дава възможност да се опознава неизвестния духовен свят, за да се изгради пълноценен мироглед. В наше време Архангел Михаил е водач на човечеството като Дух на епохата, на Златната епоха. Той стимулира нашата интелигентност чрез слънчевата, космическа интелигентност. Тя може да се възприема само по свободна воля от хора, които развиват своята Съзнателна /Духовна/ душа, които се образуват и прилагат духовната наука в живота. Нужно е духовното познание да се възприема с ясно, чисто, задълбочено мислене, което дава верен усет за реалния свят - материален и духовен, за разлика от сетивното мислене в ежедневието, което е свързано с възприетото със сетивата. Знанието на духовните истини, чиито закони са така точни, както природните, се постига само с чисто мислене. С този вид мислене човек изгражда своят мироглед, като търси духовната първопричина на нещата. Архангел Михаил изисква от нас да бъдем самостоятелни и активни в мислите си, за да осъществяваме с инициативност и ентузиазъм нашите способности и дарования за добри дела в полза на хората. А това означава преди всичко да сме духовно образовани; да отстояваме себе си без егоизъм и самолюбие; да уважаваме мнението на другите и да не сме предубедени; да проявяваме разбиране към всеки човек; да сме толерантни; състрадателни; да развиваме вътрешна честност в мислите; да сме себе си - свободни в мислите и идеите си. Архангел Михаил е нашият водач по пътя към Христос, води ни в нашето развитие с импулса на любовта към цялото творение.

д-р Иванка Кирова

ЛЕТЕН АНТРОПОСОФСКИ ЛАГЕР

22.08. – 27.08 2018 г. село Дунево

ЧОВЕШКАТА ОБЩНОСТ – МЯСТО ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ВИСШИ ДУХОВНИ СЪЩЕСТВА

Тази година през месец август 31 души преживяхме по един незабравим начин нашия Антропософски лагер в Родопите. Много съм благодарна и признателна на всеки един от вас, че допринесе по собствен неповторим начин, за да може срещата ни да бъде мирна, задушерна, изпълнена с дух, мисъл, хумор и

истински антропософски живот. Връщайки се назад с мислите и чувствата си нашата среща ме изпълва с вдъхновение, възпламенява ме с ентузиазъм и мисля за това, колко психични жизнени сили могат да се излъчат в душите на хората от едно такова съвместно преживяване. Опитвам се да си представя колко далече в бъдещето ни отнасят такива срещи и ме изпълва дълбока признателност, че беше възможно да се случи всичко това.

Няколко мисли за лагера за следващата година. Тъй като фокусът на дискусиите ни се връщаше непрекъснато към мисленето - що е това мислене и как да мислим, то имам

следното предложение за 2019 година: Основната тема, което никак не е задължително, разбира се, да бъде относно мисленето- абстрактно мислене, логично мислене, чисто мислене, живо мислене и т.н.. Би било добре, както гледните точки, които могат да ни дадат основа за разбиране на другите, така и мисленето, ако бъде промислено и обсъдено, да ни се представи в една по-голяма яснота и бъде база за разбирателство.

И когато човек живее и се потапя в един поток, той намира около себе си винаги неща, които да са насочени към неговите преживявания. И бих искала да споделя с вас две неща - по отношение на това, което говорихме за сетивото за "Аза на другия" -

„Когато развием съчувствие, любов или симпатия към друга човешка душа, изживяваме в себе си според способностите си не това, което ни засяга, защото това не би било изживяването на съчувствие и любов, а преживяваме радостите, страданията, болките и удоволствията на другата душа. В момента, в който, изпълнени със състрадание, съумеем да бъдем погълнати от душата на друг човек – едно непредубедено наблюдение може да ни научи на това, – ние действително живеем извън обикновеното си съзнание, потапяме се вътре в другата душа. Тук пред душата ни застава една дълбока тайна на живота. Тя е толкова подълбока, ако при това преминаване в другия, чувствата ни са от морално естество, не се замайваме и съзнанието ни не изчезва. Показател за моралността на даден човек е доколко той е в състояние да запази напълно съзнанието си, когато изживява не собствените си мъки и радости, а страданията и радостите на някоя чужда душа.“

Рудолф Щайнер, GA 136

И по отношение на социалните общности:

„...Великолепният инструмент на мисълта, мозъкът, се състои от милиони фини клетки, но всяка една върши работата си по хармоничен начин. Какво предизвиква съгласуваната работа на тези малки клетки? - това, че по-висше същество се изразява чрез тези малки живи същества. Човешката душа е, която предизвиква този ефект и тази душа никога не би могла да действа тук, на Земята, ако милионите малки същества не бяха

отдали своята индивидуалност, за да служат на голямо общо същество, което наричаме душа. Душата вижда чрез клетките на окото, мисли с клетките на мозъка, живее с клетките на кръвта. Тук виждаме какво означава общността. Обединение - общност - значи, че по-висше същество проявява себе си чрез обединените членове. Това е универсален принцип на живота. Пет човека, които са заедно, които мислят и чувстват заедно по хармоничен начин, са повече от един плюс един плюс един плюс един плюс един. Те са толкова малко сумата от пет, колкото нашето тяло е сумата от петте ни сетива. Живеенето заедно, живеенето един в друг на човешките

О, колко богат, колко величествен е светът! И какво щастие е да участваш все повече и повече, все по-интензивно и по-всестранно в неговия живот, в неговия устрем, в неговото развитие!

Рудолф Щайнер

същества значи нещо подобно на живеенето на клетките една в друга. Ново, по-висше същество е между тези петима - дори и между двама или трима. „Където двама или трима са събрани в мое име, там съм и аз посред тях“. Не единият, вторият или третият е този, който се из-

разява чрез обединението, а нещо напълно ново, но то се появява само ако индивидът заживее в другия - ако отделният човек придобива силите си не само от себе си, но също и от другите. Това може да стане, ако всеки от нас живее безкористно в другите.

Така човешките общности са мистериите места, където висши духовни същества се спускат, за да действат чрез индивидуалното човешко същество по същия начин, както душата изразява себе си в отделните членове на тялото. В нашата материалистична епоха човек не може лесно да го повярва, но в духовно-научната представа за света това не е просто образ, а в най-висша степен реалност. Поради тази причина духовните изследователи не се занимават с абстрактни неща, когато говорят за дух на народа, душа на народа, за дух на рода или за дух на някое общество. Човек не може да види духовете, които живеят в обществата, но те са там. Те са там благодарение на братската любов на индивидуалностите в тези общества. Както тялото има душа, така една гилдия или общност също има душа и повтарям, това не се казва алегорично, а трябва да бъде взето като пълна реалност...“

Рудолф Щайнер, GA 54

Радослава Ангелова

СТАРТО ПОКОЛЕНИЕ СЕ ОТВОРИ КЪМ НУЖДТЕ И ИДЕИТЕ НА МЛАДОТО

22.08.2018

С голямо закъснение и след известни усложнения пристигаме в лагера. Оказва се, че и на място има още някои недоразумения и за съжаление пропускаме първата вечер. С пристигането обаче, почти веднага се запознавам

с дама на име Юлия (така се представя тя) и първата лекция на следващия ден, първата и за мен на този лагер е именно нейната: „Пътуването Валдорф от първо лице“

23.08.2018

Не зная кое бе по-завладяващо - дали съдържанието на разказа и или начина, по който говори. Звучи по-скоро като приказка, отколкото като лекция. Все пак всичко, което има да каже, освен субективното и изживяване са проверими неща, които всеки заинтересован по своята си причина, би

могъл да открие. Юлия ни разказа как е следвала знаците в съдбата си и те са я отвели на различни места по света, където да наблюдава и преживее валдорф чрез личен опит и от различни гледни точки. Изброи страни като Холандия, Финландия, Англия. Понастоящем тя е валдорфски педагог и потвърждавам от реакциите на сина ми, че това буквално струи от нея. Впечатли ме брошура от частно английско валдорфско училище, където има специален курс за разказване на приказки! Юлия вярва, че практическото обучение, обучението, минаващо през личен опит и преживяване би следвало да е основната форма на обучени. Опитът и показвал как дори най-простите принципи и техники във валдорфската педагогика работят по впечатляващ и очевиден начин. Казва, че няма да спре да се бори валдорфското обучение да се случи и в България.

С течение на времето стана ясно, че всички млади жени в лагера имаме пряко отношение към валдорфската педагогика. Тя има не малка роля в социалния ни живот и е нещо, за което всяка от нас повече или по-малко работи.

Следващата лекция е на Радослав Радев. Той отваря дискусия по платоновия диалог „Федон“ във връзка с т. нар. кулминация и разпознаването на „платоничния“ поток. Как биха изглеждали тези души в днешните си инкарнации, как да ги разпознаем или да се разпознаем като такива, какво ще допринесат те за битката с антихриста. Много ключов въпрос, възникнал при дискусията бе как различните потоци да се сработят за доброто на цялото човечество.

Темата с обединяването на различията за всеобща полза остана като лайтмотив до края на лагера. Тази тема би могла да е много полезна и при една евентуална следваща дискусия по книгата „Човешки и космически мисли“, предложена в една от лекциите на Владимир Комаров.

Рисуването с Вихра Калапишева ни отведе на кратка разходка през историята на Земята. Като резултат се получи дъга. Дъгата на всеки беше свършено различна!

24.08.2018

Лекция на Владимир Комаров за навременното празнуване на Великден. Ставаше въпрос за това, че като не си вземем навреме кошницата със златните яйца (на гръцки „хризос“) на истинската дата, дали онази кошница, която ще ни чака на изфабрикуваната от православието дата, би имала същата стойност. На точната дата би следвало да се свържем с Христовия импулс. Влади изказа хипотеза, че при закъснялото празнуване ни пресреща едно друго същество, което обича неща от миналото да се привнасят в настоящето. Сподели, че е правил проучване, според което допуска възможността създаването на обществен хаос да има връзка с това ненавременно празнуване. Той подчерта важноста точната дата да не я отбелязваме поотделно или в малък кръг, което е достъпно за всеки, а това да се прави от обществото, защото стойността във втория случай е много по-различна. Във връзка с тази лекция възникна въпросът: Не е ли редно антропософите да станат поне с една идея по-социални? - още един лайт мотив на лагера.

Последва едно от практическите занятия, а именно – изработката на т.нар. билкови кукли с Аделина Фисинска. Интересното при тези ръчно изработени малки кукли е, че тялото им е торбичка, пълна с изсушени билки. Тя сподели как това може да бъде използвано и по смисъла на ароматерапията, като кукли против главоболие, например. Според

нея правилно е, докато се изработват куклите, да си мислим за хубави неща или дори да им пеем - нещо като старовремските наричания, които културната ни памет пази. Освен мнозинството дами, които се включиха в това практическо занимание, имаше и един смел мъж, който прие работата съвсем отговорно и с уважение.

В този ден се състоя и втора сесия на дискусията по Федон. Тук, по препоръки и обратна връзка от участниците, Радослав прочете някои подчертани моменти от диалога, за да се приобщи онези, които не са го прочели, а също така и като отправна точка за стимулиране на дискусията. Стана дума за противопоставяне действието на смъртта и нашите усилия да се борим с нея, което като резултат ражда Съзнателната душа. Спомена се, че според Щайнер това е битка, която не можем и не бива да печелим, но е наложително да водим, за да изградим съответните душевни сили. За мен това беше много силен момент. Човекът се бори, стимулиран от идеята за някаква печалба, а тук най-оптимистично се твърди, че самата борба е от значение! Че тя тъкмо ражда ползите, процесът на съпротивление... Много може да се мисли по това. Дискусионно се разгледаха проблеми на практическите антропософски инициативи в световен мащаб – възходите и неудачите на валдорфската инициатива, антропософски ориентираната медицина, биодинамичното земеделие. И все пак някой завърши почти оптимистично с обобщението и препратка към думи на Рудолф Щайнер, че дори десет човека с подходящото развитие, все пак са мост към бъдещето...

25.08.2018

Лекция „Кръговратът на годината като път на съвременното посвещение“ от Веселина Велкова

От Йоанов ден до Михаилов ден земята спи. Ние, събирайки се по времето на нейния сън, имаме специфични за това време задачи, а именно това е най-подходящото време да повтаряме подготовителните упражнения от „Как се постигат познания за висшите светове“, без значение на каква степен сме. На Йоанов ден, чрез празнуването на празника, би следвало да се възприемат излъчените през него три импулса:

А. „Не аз, а Христос в мен.“

Б. „Където са двама или трима в мое име, там съм и аз между тях.“

В. „Христос ми подарява моето човешко същество.“

Чрез Календара на душата и празнуването на 7-те празника (Михаилов ден, Рождество, Епифания, Пасха, Възнесение, Петдесетница, Йоанов ден), душата се подготвя за възможността да посрещне Йоанов ден в пълна „будност“.

Изброените по-горе седем празника, съответстват и на седемте степени на посвещение, като Йоанов ден съответства на седмата степен – Блаженство в бога.

Йоанов ден е празник на социалното изкуство и същевременно празник на бъдещето.

Ще си позволя да разгледам и втората лекция на Веселина Велкова именно тук, тъй като двете са логически свързани.

Според казаното от нея, всички присъстващи на лагера сме на първата степен на посвещение, която започва с четене на Духовната наука. Архангел Михаил не се интересува кой колко е чел, а от интересите ни. Разказа ни за куполното усещане и как се строи „храмът“... Това ме върна към една

тема за избора, която рисувахме преди време с Мартайн Мюл. Паралелът си е личен, но все пак можем заедно да се замислим как всяко наше решение може да е скъпоценен камък за този градеж или пък „тухла в стената“. По повод на темата за разпознаването на потоците, това което тя каза, както в лекцията, така и в разговорите извън програмата беше, че на първо време не е толкова важно да определим от кой точно поток сме, а по-скоро с кои хора изглежда сме от един и същ и да се насочим към някой, който не е от нашия. Ще приключа с припомнянето на двете Михаилови качества: храброст и будност и призова на Михаил: Не спирайте до тук!

Втората лекция за деня бе „Истанбулската конвенция – езотерична и екзотерична гледна точка“ от Александър Бояджиев.

Още в началото той спомена, че като езотеричен елемент на темата е открил следния паралел:

1. Биологичен пол – физическо тяло.
2. Сексуална ориентация (влечението) – етерно тяло.
3. Социално половата роля – астрално тяло.
4. Полова идентичност (как се самоопределям) – Аз.

Останалата част от експозето беше изясняване на недоразуменията, относно правната част на конвенцията. Всички езотерично ориентирани въпроси бяха в края на дискусиата и не бяха разгледани достатъчно пространно. Не смятам, че може да има критика в това отношение, защото ако искаме да бъдем достатъчно трезви в една езотерично насочена дискусия в бъдеще, добре е да имаме здрава фактологическа основа, каквато именно получихме. Разбира се, останаха много отворени въпроси, към които ми се струва, че интересът е достатъчно голям, за да има темата продължение.

26.08.2018

„Хороскопът на духовното раждане“ от Владимир Комаров

Тема, за която съм искрено благодарна! Владимир изведе на фокус в началото на лекцията, книгата „Човекът и космическата мисъл“. Там можем да търсим отговор на един от нашите лайт-мотиви по време на лагера – конфликтите и как различията да работят за общото благо, за това, какво всъщност представлява мисленето. От астрологична гледна точка, тази книга е безценно помагало. Хороскопът на духовното раждане е много интересна за практическа работа тема, върху която би трябвало да се направи отделен семинар!

Последва рисуване с Вихра с дълго въведение в темата за Прощката. Благодарности! Това е преживяване, което не си струва да минимизирам в думи.

За мен лагерът приключи близо до полунощ, когато децата ми подсказаха, че са твърде уморени, за да чакат края на кипящата неофициална дискусия. Но тази дискусия остави у мен едно любопитно впечатление – „старото“ поколение се отвори към нуждите и идеите на „младото“.

Завършвам с думи на Рудолф Щайнер: „А сега, изхождайки от казаното, опитайте се да породите у себе си едно усещане за онази мисия на духовната наука, която има за цел не друго, а помиряването на различните мирогледи, помиряването, постигнато благодарение на познанието, че в известно отношение взаимодействията между различните мирогледи са разбираеми, обаче нито един от тях не може да ни отведе до дълбините на истината, ако остане едностранчив, защото истинността на различните мирогледи трябва да бъде изживяна вътрешно, за да можем – този е точният израз – действително да се справим с истината.“

Стела Василева

ЧОВЕК ОТКРИВА СЕБЕ СИ В ДРУГ ЧОВЕК

За мен лагерът е най-голямото събитие в антропософския живот през годината. В това, че се събрахме повече от 30 човека и живяхме заедно няколко дни има повече Антропософия от всичко, което се каза в лекциите или се изговори по време на дискусиите.

Рудолф Щайнер е казал, че ако неговите мистерийни драми бъдат правилно разбрани и правилно изживяни, то в тях се съдържа цялата Антропософия. Така казано, това означава, че ако някой постигне това, то други антропософски книги не му трябват! Само, че не става с четене, а е необходимо е и сценично-художествено то им изживяване.

В програмата на лагера, това бе една възможност, ако има желаещи. Желаещи се намериха и въпреки трудностите (малкото време за репетиции, четенето на текстовете, лошото време в последната вечер) мисля, че се получи нещо хубаво.

На импровизираната сцена можахме да видим 7-ма сцена от първата мистерийна драма. Избрах я заради изпълнените с могъща сила думи, които Бенедикт накрая дава

на търсещте по пътя на Духа души:

*Творящата светлинна същност
сияе от човек към друг човек
за да изпълни с истина света.*

(същността на мисленето, това е вече постигнато)

*Благословията на любовта
душата стопля в друга
за да създаде блаженството във световите.*

(задачата на чувствата, това се постига сега)

*И пратеници на Духа
обединяват свещеното човешко дело
с мировите цели!*

(смисъла на волята: ако постигнем свещенодействие, то де-

лата ни се въткват с помощта на Йерархиите в световната еволюция; като цяло ще се постигне в бъдещето)

И ако човек, откриващ се във друг човек

(на този етап от еволюцията себепознанието е възможно само, ако човек види себе си като един вид отражение в огледалото на общността; Рудолф Щайнер много малко говори по този въпрос в лекциите си)

успее тези две неща да съчетае, (сиянието на истината и топлината на любовта)

чрез топлината на душата засява духовна светлина. (светлината на истината може да освети сетивният свят, но духовният остава тъмен и непрогледен. Едва чрез топлината на душата Духовният свят се осветява и става видим.)

Антропософският лагер, откакто го организираме, за мен е това: човек да открива себе си във друг човек. Участниците да откриват себе си, да откриват другите. И винаги сме се опитвали „тези две неща да съчетаем“. И надявам се ще продължим да опитваме, докато „засява духовна светлина“. Ако не в този живот, то в следващия!

Предлагам тези думи да станат един вид основа за всички бъдещи лагери!

Георги Акабалиев

РОЛЯТА И СМИСЪЛЪТ НА АНТРОПОСОФСКОТО ОБЩЕСТВО ДНЕС

Като продължение на дискусиата за кулминацията на Антропософията от тази пролет, каним всички загрижени за живота на Антропософското Общество в България на среща-разговор с цел обсъждане на текущото му състояние и проблемите в него. Срещата ще се състои на 10 и 11 ноември в Стара Загора. Всеки е поканен да участва с кратка (до 20 мин.) презентация или да се включи в дискусиата. За заявки и контакти:

Радослава Ангелова,
radi.angel@gmail.com, 0878 478 638

Владимир Комаров,
public@vlkomarov.info, 0889 035 258

АНТРОПОСОФСКИ ГРУПИ

ВАРНА

Антропософска група
„**Михаилова ковачница**“
Радослава Ангелова
тел. 0878 478 638

Група „**Духът на Петдесетница**“
Веселина Радкова
тел. 0888 515 174
Радослава Ангелова

ПЛЕВЕН

Антропософска група „**Светилник**“
Галина Трифонова
тел. (064) 840 564; 0888 632 206

СОФИЯ

Група „**Михаил**“
Лалка Фингарова, тел. (02) 868 99 49;
0888 263 741

Антропософски кръг „**Аристотел**“
Доц. д-р Иванка Кирова,
тел. (02) 831 78 74

Група „**Рудолф Щайнер**“
Александър Бояджиев
тел. 0888 406 095

Група „**Ариадна**“
Диана Ботушарова
тел. (02) 840 7643; 0879 923 866

Група „**ЛОГОС**“
Константин Йорданов
тел. 0894 515 355

Група „**Космософия**“
Лиана Антонова, тел. (02) 856 67 35

Курсове по антропософска социална арт-терапия

За връзка:
Снежана Бечева 0887 049 946
Вихра Калапишева 0887 152 335.
Нина Стамова 0886 214 803

СТАРА ЗАГОРА

Група „**Антропос-София**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

Група „**Рудолф Щайнер**“
Георги Акабалиев, тел. 0878 398 509

Група „**Клуб на родителите**“
Иглика Ангелова, тел. 0885 910 339,

Социална художествена терапия
„**Дъгата на Дочка**“
Дора Петрова, тел. (042) 643 500

ТЪРГОВИЩЕ

Група по лечебна педагогика
Константин Адамов
тел.: (0601) 811 07; (0899) 609 516

ЯМБОЛ

Група „**Светлина**“
д-р Ива Манева, тел. 0887 179 057

ВИЕНА

Група „**Рудолф Щайнер**“
Нели Хорински, тел. 0899090165

ПЛОВДИВ

Група „**Мани**“
Тони Кюмюджиян-0888992862
Мартин Атанасов-0883604339

ФОНД за НАБИРАНЕ на СРЕДСТВА

за закупуване на
Антропософски дом
в София (към АОб)

Дарителски сметки:
BGL BG24UNCR76301075590031
USD BG10UNCR76301175509595
EUR BG07UNCR76301475508630

Текуща наличност: 4705 лв.

За контакти:

Георги Акабалиев – 0878 398 509
Александър Бояджиев – 0888 406 095
БЛАГОДАРИМ !

Скъпи приятели, уважаеми читатели на „Антропософски вест“, Всеки, който желае да изкаже мнение или коментар по разискваните в настоящия и бъдещите броеве на вестника теми, може да ни пише на e-mail: vestnik@aobg.org . **Очакваме ви.**
От редакцията

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Христина Ангелова
Веселина Велкова
Диана Ботушарова
Юлия Стоянова
Георги Акабалиев
Тел: 0889 291988; 0897 728885
e-mail: vestnik@aobg.org
уебсайт: www.aobg.org

Отговорност за съдържанието на публикуваните материали носят единствено техните автори.